

POSTANOWIENIE

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa J. W. i M. P.

przeciwko J. P.

o zachówek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 2 czerwca 2016 r.,

zażalenia powodów

na wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 25 listopada 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia Sądowi Okręgowemu
w W. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w W., na skutek apelacji pozwanej, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., uchylił wyrok Sądu Rejonowego w P. uwzględniający powództwo o zachówek i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Podstawy do uchylenia zaskarżonego wyroku, w postaci nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji, Sąd Okręgowy dopatrzył się w związku ze stwierdzonymi wątpliwościami co do zapewnienia pozwanej możliwości obrony swoich praw z przyczyn leżących po stronie ustanowionego z urzędu pełnomocnika, zastępującego pozwaną po uprzednim wypowiedzeniu przez nią pełnomocnictwa adwokatowi z wyboru. Doprowadziło to do rozpoznania powództwa na podstawie materiału dowodowego zaoferowanego przez powodów. Nie spowodowało to jednak – w ocenie Sądu Okręgowego - nieważności postępowania przed Sądem Rejonowym, w związku z tym nie zachodziła podstawa do zniesienia postępowania przed tym Sądem.

W zażaleniu powodowie zarzucili naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez brak podstaw do jego zastosowania oraz wniesli o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi w celu ponownego rozpoznania apelacji pozwanej wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadniczym celem postępowania apelacyjnego jest ponowne i wszechstronne wyjaśnienie sprawy pod względem faktycznym i prawnym. Z uwagi na rozpoznawczy charakter apelacji uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania może nastąpić jedynie wyjątkowo, tj. w razie stwierdzenia nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.), w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). Określone w art. 386 § 4 k.p.c. podstawy mają charakter fakultatywny, sąd apelacyjny może więc, co do zasady zakończyć postępowanie orzeczeniem merytorycznym, chociaż zaskarżony wyrok zapadł bez rozpoznania istoty sprawy.

Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas gdy sąd nie zbadał podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia, jak również gdy pominął merytoryczne zarzuty pozwanego w następstwie błędnej oceny, że istnieje przesłanka materialnoprawna unicestwiająca roszczenie albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (zob. postanowienie SN z dnia 5 marca 2015, V CZ 126/14, niepubl.). Niewyczerpanie oferowanych przez strony dowodów może więc stanowić nierozpoznanie istoty sprawy wówczas, jeżeli zmierzały one do wykazania przesłanki unicestwiającej roszczenie, co w okolicznościach sprawy – jak wskazują to zarzuty apelacji pozwanej - nie zachodzi. Rozpoznanie sprawy przez sąd pierwszej instancji, chociażby nawet niewątpliwie wadliwe, lecz nie skutkujące nieważnością postępowania nie uzasadnia uchylecia zaskarżanego apelacją wyroku i przykazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (zob. wyrok SN z dnia 26 października 1999 r., II CKN 521/98, niepubl.).

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy w uwzględnieniu zażalenia orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

eb

db